

ЗАТВЕРДЖЕНО
рішенням Вченої ради
Інституту енергетичних машин і систем
ім. А. М. Підгорного НАН України
18 липня 2024 року, протокол № 7

ВВЕДЕНО В ДІЮ
наказом директора
№ 32 від 22.08.2024

Положення про організацію освітнього процесу в Інституті енергетичних машин і систем ім. А. М. Підгорного НАН України

1. Загальні положення

Положення про організацію освітнього процесу в Інституті енергетичних машин і систем ім. А. М. Підгорного НАН України (далі – Положення) є основним нормативним документом, що регламентує організацію та проведення освітнього процесу в Інституті енергетичних машин і систем ім. А. М. Підгорного НАН України (далі – ІЕМС НАН України).

1.1. Нормативно-правова база

Положення розроблено на основі таких нормативно-правових актів:

- Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 р. № 2145-VIII;
- Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 р. № 1556-VII;
- Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848 VIII.
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Національної рамки кваліфікацій», від 23.11.2011 р. № 1341;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти» від 29.04.2015 р. № 266;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок реалізації права на академічну мобільність» від 12.08.2015 р. № 579;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти» від 30.12.2015 р. № 1187;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах)» від 23.03.2016 р. № 261;
- Статут Інституту енергетичних машин і систем ім. А. М. Підгорного НАН України.

1.2. Основні терміни та їх визначення

1.2.1. Академічна година – облікова одиниця навчального часу.

1.2.2. Академічна відпустка – перерва у навчанні, право на яку здобувач вищої освіти отримує у зв'язку з обставинами, які унеможливають виконання освітньо-наукової програми (за станом здоров'я, призовом на строкову військову службу у разі втрати права на відстрочку від неї, сімейними обставинами, навчання чи стажування в освітніх і наукових установах (у тому числі іноземних держав) тощо).

1.2.3. Академічна заборгованість – наявність освітніх компонент, за які здобувачу вищої освіти не були призначені кредити у зв'язку з невиконанням ним без поважних причин індивідуального навчального плану та графіку освітнього процесу.

1.2.4. Академічна мобільність – реалізація учасниками освітнього процесу передбаченої нормативними правовими актами можливості навчатися, викладати, стажуватися, проводити наукову діяльність, підвищувати кваліфікацію в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) на території України чи поза її межами.

1.2.5. Академічна різниця – освітні компоненти, передбачені чинним навчальним планом, які на момент переведення (поновлення) здобувача вищої освіти ним не вивчалися.

1.2.6. Атестація здобувачів вищої освіти – встановлення відповідності засвоєних здобувачами вищої освіти рівня та обсягу знань, умінь, навичок, інших компетентностей вимогам стандартів вищої освіти.

1.2.7. Європейська кредитна трансферно-накопичувальна система (ЄКТС) – система трансферу і накопичення кредитів, що використовується в Європейському просторі вищої освіти з метою надання, визнання, підтвердження кваліфікацій та освітніх компонентів і сприяє академічній мобільності здобувачів вищої освіти.

1.2.8. Здобувач вищої освіти – особа, яка навчається в аспірантурі ІЕМС НАН України на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, або здобуває ступінь доктора філософії поза аспірантурою;

1.2.8. Кваліфікація – офіційний результат оцінювання і визнання, який отримано, коли уповноважена установа встановила, що особа досягла компетентностей (результатів навчання) відповідно до стандартів вищої освіти, що засвідчується відповідним документом про вищу освіту.

1.2.9. Компетентність – динамічна комбінація знань, вмінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особи успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні вищої освіти.

1.2.10. Комплекс навчально-методичного забезпечення освітньої компоненти – набір навчально-методичних матеріалів, які використовуються для забезпечення навчального процесу з відповідної освітньої компоненти.

1.2.11. Кредит Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – кредит ЄКТС) – одиниця вимірювання обсягу навчального навантаження здобувача вищої освіти, необхідного для досягнення визначених (очікуваних) результатів навчання. Обсяг одного кредиту ЄКТС становить 30 годин.

1.2.12. Навчальний план – документ, який визначає перелік та обсяг освітніх компонент у кредитах ЄКТС, послідовність їх вивчення, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми підсумкового контролю.

1.2.13. Освітня діяльність – діяльність ІЕМС НАН України, що спрямована на організацію, забезпечення та реалізацію освітнього процесу.

1.2.14. Освітньо-наукова програма – єдиний комплекс освітніх компонентів, що спрямовані на досягнення передбачених такою програмою результатів навчання, що дає право на отримання визначеної освітньої або освітньої та професійної кваліфікації.

1.2.15. Результати навчання – знання, уміння, навички, способи мислення, погляди, цінності, інші особисті якості, які можна ідентифікувати, спланувати, оцінити і виміряти та які особа здатна продемонструвати після завершення освітньо-наукової програми або окремих освітніх компонентів.

1.2.16. Спеціальність – предметна область освіти і науки, яка об'єднує споріднені освітні програми, що передбачають спільні вимоги до компетентностей і результатів навчання випускників.

1.2.17. Якість вищої освіти – відповідність умов провадження освітньої діяльності та результатів навчання вимогам законодавства та стандартам вищої освіти, професійним та/або міжнародним стандартам (за наявності), а також потребам заінтересованих сторін і суспільства, що забезпечується шляхом здійснення процедур внутрішнього та зовнішнього забезпечення якості.

1.2.18. Якість освітньої діяльності – рівень організації освітнього процесу, що відповідає чинному законодавству, забезпечує здобуття особами якісної вищої освіти та сприяє створенню нових знань.

1.3. Концепція та організація освітньої діяльності

1.3.1. Основною метою освітньої діяльності ІЕМС НАН України є підготовка висококваліфікованих і конкурентоспроможних на національному та міжнародному ринках праці фахівців для роботи в наукових та освітніх установах, на підприємствах

машинобудівної, енергетичної та споріднених галузей всіх форм власності, утвердження національних, культурних і загальнолюдських цінностей.

1.3.2. Освітній процес в ІЕМС НАН України – це інтелектуальна, творча діяльність у сфері вищої освіти і науки, що провадиться через систему науково-методичних і педагогічних заходів та спрямована на передачу, засвоєння, примноження і використання знань, умінь та інших компетентностей у осіб, які навчаються, а також на формування гармонійно розвиненої особистості.

1.3.3. Освітній процес спрямований на формування у осіб, які навчаються, компетентностей, передбачених освітньо-науковими програмами, моральних цінностей, наукової і соціальної активності, громадянської позиції та відповідальності, здорового способу життя, вміння вільно мислити та самоорганізовуватися.

1.3.4. Освітня діяльність ІЕМС НАН України ґрунтується на принципах науковості, гуманізму, демократизму, наступності та неперервності освіти, органічного єднання освітньої і наукової діяльності, зв'язку теорії і практики, незалежності від втручання будь-яких політичних партій, інших громадських та релігійних організацій, забезпечення здобувачам вищої освіти сприятливих умов для навчання та творчого розвитку.

1.3.5. Освітня діяльність ІЕМС НАН України провадиться на підставі ліцензій, що видані Міністерством освіти і науки України, в межах ліцензованого обсягу.

1.3.6. Освітню діяльність здійснюють наукові та науково-організаційні підрозділи ІЕМС НАН України. Загальні колегіальні рішення стосовно освітньої діяльності приймаються на засіданнях Вченої ради ІЕМС НАН України. Колегіальні рішення стосовно освітньої діяльності за окремою спеціальністю приймаються на засіданні Науково-технічної проблемної ради ІЕМС НАН України, в обов'язки якої покладено розгляд питань, що пов'язані з провадженням освітньої діяльності за цією спеціальністю (далі – НТПР).

1.3.7. ІЕМС НАН України забезпечує наукових працівників, що залучені до навчального процесу, та здобувачів вищої освіти засобами навчання (приміщеннями, лабораторною базою, навчальною, методичною, науковою літературою, інформаційними, технічними та іншими засобами) відповідно до своїх матеріальних та фінансових можливостей.

1.3.8. Для виконання самостійної роботи, яка входить до навчальної складової, і проведення досліджень згідно з науковою складовою освітньо-наукової програми за здобувачами вищої освіти може бути закріплено робоче місце за умови виконання вимог чинного законодавства в сфері охорони праці і пожежної безпеки.

1.3.9. Для забезпечення окремих освітніх компонент (насамперед тих, що сприяють набуттю загальнонаукових, філософських, мовних компетентностей, універсальних навичок дослідника) до освітнього процесу можуть бути залучені представники інших наукових установ і закладів вищої освіти в рамках чинного законодавства. Також допускається повне забезпечення окремих освітніх компонент іншими науковими установами (закладами вищої освіти), якщо це передбачено розпорядженнями Президії НАН України, договорами про співпрацю між ІЕМС НАН України і іншими науковими установами (закладами вищої освіти), іншими угодами і договорами, які не суперечать чинному законодавству.

1.4. Мова викладання

1.4.1. Мовою викладання в ІЕМС НАН України є державна мова.

1.4.2. З метою створення умов для міжнародної академічної мобільності окремі освітні компоненти можуть викладатися англійською мовою за умови, що усі здобувачі вищої освіти, які засвоюють відповідну освітню компоненту, володіють англійською мовою в обсязі, який достатній для її засвоєння. Умови достатності визначається спільним рішенням викладача та здобувачів перед початком навчання.

2. Рівні вищої освіти та форми навчання

2.1. Третій (освітньо-науковий) рівень вищої освіти відповідає восьмому рівню Національної рамки кваліфікацій і передбачає здобуття особою теоретичних знань, умінь, навичок та інших компетентностей, достатніх для розв'язання значущих проблем у сфері професійної діяльності, науки та/або інновацій, розширення та переоцінки вже існуючих

знань і професійної практики, а також для започаткування, планування, реалізації та коригування послідовного процесу ґрунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності.

2.2. Підготовка здобувачів вищої освіти за відповідними освітньо-науковими програмами здійснюється в ІЕМС НАН України

- в аспірантурі за очно-дистанційною формою навчання;
- поза аспірантурою (для осіб, які професійно провадять наукову або науково-технічну діяльність за основним місцем роботи в ІЕМС НАН України).

2.3. Нормативний термін навчання на третьому (освітньо-науковому рівні) становить чотири роки та визначається змістом відповідних освітньо-наукових програм та навчальними планами, затвердженими у встановленому порядку на їх основі.

2.4. Освітній процес навчання на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти організується за двосеместровою системою – навчальний рік складається з двох семестрів і канікул. Навчальний семестр триває як правило 5 місяців (вересень – січень та лютий – червень). Початок проведення навчальних занять в кожному семестрі встановлюється наказом директора ІЕМС НАН України відповідно до навчального плану. Критерієм успішного завершення навчання здобувача вищої освіти у кожному семестрі є позитивне рішення НТПР про виконання індивідуального плану роботи та індивідуального навчального плану та доцільність подальшого навчання особи в аспірантурі.

2.5. Навчання в ІЕМС НАН України на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти здійснюється в межах ліцензованого обсягу за державним замовленням і за кошти фізичних або юридичних осіб. Кількість здобувачів вищої освіти, підготовка яких здійснюється поза державним замовленням, та вартість такої підготовки визначаються Вченою радою ІЕМС НАН України з урахуванням ліцензійного обсягу та можливостей забезпечення кваліфікованого наукового керівництва та задоволення освітніх потреб здобувачів вищої освіти за відповідною спеціальністю.

2.6. Очно-дистанційна форма навчання – це спосіб організації навчання здобувачів вищої освіти, що передбачає проведення навчальних занять та самостійної підготовки не менше 30 тижнів упродовж навчального року. При цьому взаємодія учасників освітнього процесу може відбуватися як очно, в приміщеннях ІЕМС НАН України, так і в дистанційному режимі із використанням інформаційно-комунікаційних технологій.

2.7. Взаємодія учасників освітнього процесу відбувається як правило очно. Дистанційне викладання окремих освітніх компонент (або їх частин) може здійснюватися за умови попередньої домовленості між викладачем і усіма здобувачами вищої освіти та погодження гарантом освітньої програми. Допускається також змішане (очно-дистанційне) викладання освітніх компонент у випадку, коли серед здобувачів вищої освіти є особи з особливими освітніми потребами. У разі форс-мажорних обставин, які можуть нести небезпеку життю та здоров'ю учасникам освітнього процесу, (введення карантину, запровадження військового стану, тощо) виконання освітньої складової освітньо-наукової програми здійснюється виключно в дистанційному режимі за наказом директора ІЕМС НАН України. За таких обставин рішенням Вченої ради ІЕМС НАН України також можуть бути запроваджені інші форми освітнього процесу в рамках академічної автономії.

2.8. Способи організації і технології для дистанційного навчання самостійно визначаються викладачем, що забезпечує відповідну освітню компоненту, за погодженням з усіма аспірантами, які проходять навчання за нею.

3. Зміст навчання та планування освітнього процесу

3.1. Стандарти вищої освіти та спеціальності

3.1.1. Стандарт вищої освіти – це сукупність вимог до освітніх програм вищої освіти, які є спільними для всіх освітніх програм у межах певного рівня вищої освіти та спеціальності.

3.1.2. Для третього освітньо-наукового рівня вищої освіти в межах кожної спеціальності Міністерство освіти і науки України за погодженням із Національним

агентством із забезпечення якості вищої освіти розробляє і затверджує стандарти вищої освіти.

3.1.3. Стандарт вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня визначає такі вимоги до освітньо-наукової програми:

- 1) обсяг кредитів ЄКТС, необхідний для здобуття відповідного ступеня вищої освіти;
- 2) вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати навчання за цією програмою, та результатів їх навчання;
- 3) перелік обов'язкових компетентностей випускника;
- 4) нормативний зміст підготовки здобувачів вищої освіти, сформульований у термінах результатів навчання;
- 5) форми атестації здобувачів вищої освіти;
- 6) вимоги до створення освітніх програм підготовки за галуззю знань, двома галузями знань або міждисциплінарних освітньо-наукових програм;
- 7) вимоги професійних стандартів (у разі їх наявності).

3.1.4 ІЕМС НАН України проводить підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальностями згідно з виданою ліцензією на провадження освітньої діяльності.

3.1.5. Кожна спеціальність рішенням Вченої ради ІЕМС НАН України або НТПР закріплюється за одним з наукових відділів ІЕМС НАН України, на базі якого організується і провадиться освітня та методична діяльність за цією спеціальністю. За необхідності до такої діяльності можуть бути залучені співробітники інших наукових та науково-організаційних підрозділів ІЕМС НАН України за згодою їх керівництва і дирекції, а також працівники інших наукових установ і закладів вищої освіти.

3.2. Освітньо-наукові програми та навчальні плани

3.2.1. Для кожної спеціальності рішенням Вченої ради ІЕМС НАН України затверджується освітньо-наукова програма.

3.2.2. Освітня складова освітньо-наукової програми містить інформацію про перелік та обсяг освітніх компонентів у кредитах ЄКТС (30–60 кредитів ЄКТС), їх послідовність, форми організації освітнього процесу, види та обсяг навчальних занять, графік освітнього процесу, форми підсумкового контролю.

3.2.3. Обсяг і зміст освітньо-наукової програми визначається стандартом вищої освіти відповідної спеціальності. За відсутності стандарту вищої освіти освітньо-наукова програма розробляється в межах академічної автономії ІЕМС НАН України з урахуванням вимог Національної рамки кваліфікацій, Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах) та інших нормативно-правових документів у сфері вищої освіти.

3.2.4. Порядок розроблення, затвердження, моніторингу, перегляду та закриття освітньо-наукових програм в ІЕМС НАН України регламентується окремим положенням.

3.2.5. Безпосереднє керівництво освітньо-науковою програмою здійснює гарант освітньої програми – науковий працівник, який працює в ІЕМС НАН України за основним місцем роботи і має науковий ступінь та/або вчене звання за відповідною або спорідненою з освітньо-науковою програмою спеціальністю, або належний досвід роботи в у відповідній галузі. Один науковий працівник може бути гарантом тільки однієї освітньо-наукової програми. Гарант освітньої програми несе персональну відповідальність за забезпечення якості викладання та навчання на освітній програмі, своєчасний її моніторинг, оновлення та акредитацію. Гаранти освітньо-наукових програм призначаються рішенням Вченої ради ІЕМС НАН України або рішенням НТПР. Права і обов'язки гарантів регламентуються окремим положенням.

3.2.6. На основі освітньо-наукової програми для кожної спеціальності розробляється навчальний план. За наявності здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії поза аспірантурою за необхідності додатково складаються навчальні плани, які враховують особливості засвоєння відповідної освітньо-наукової програми такими здобувачами.

3.2.7. Навчальний план визначає перелік та обсяг освітніх компонент у кредитах ЄКТС, послідовність їх засвоєння, форми проведення навчальних занять та їх обсяг, графік навчального процесу, форми поточного і підсумкового контролю.

3.2.8. Навчальний план містить нормативну частину, яка складається з освітніх компонент, що є обов'язковими до вивчення кожним здобувачем вищої освіти, і вибірккову частину, яка складається з освітніх компонент вільного вибору. Обсяг вибіркової частини повинен становити не менше ніж 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС. Освітні компоненти вибіркової частини розміщуються у навчальному плані не раніше ніж через дев'ять місяців з початку навчання.

3.2.9. Навчальні плани розробляються робочими групами з числа співробітників наукових підрозділів ІЕМС НАН України, що забезпечують навчальний процес за відповідною спеціальністю, із залученням за необхідності представників інших закладів вищої освіти і наукових установ, що забезпечують окремі освітні компоненти. Порядок утворення робочих груп та їх обов'язки визначаються окремим положенням.

3.2.10. Навчальні плани затверджуються на засіданні Вченої ради ІЕМС НАН України. Перед винесенням на затвердження Вченої ради ІЕМС НАН України проекти освітньо-наукових програм і навчальних планів розглядаються на засіданні НТПР і засіданні Ради молодих вчених ІЕМС НАН України.

3.2.11. Координацію діяльності робочих груп, контроль за виконанням діючих вимог до освітньо-наукових програм і навчальних планів та розподіл навчального навантаження, передбаченого навчальним планом, між підрозділами і співробітниками ІЕМС НАН України здійснює заступник директора з наукової роботи.

3.3. Індивідуальні навчальні плани здобувачів вищої освіти

3.3.1. Для конкретизації планування навчального процесу для кожного здобувача вищої освіти складається індивідуальний навчальний план.

3.3.2. Індивідуальний навчальний план здобувача вищої освіти ступеня доктора філософії є документом, що містить інформацію про перелік та послідовність засвоєння ним освітніх компонент освітньо-наукової програми, обсяг навчального навантаження за усіма видами навчальної діяльності, види та строки підсумкового контролю, а також, у разі потреби, зміни до індивідуального навчального плану.

3.3.4. Індивідуальний навчальний план формується здобувачем вищої освіти після вибору ним вибіркового освітнього компонент освітньо-наукової програми, погоджується гарантом освітньо-наукової програми та затверджується на засіданні НТПР. Процедура внесення змін до індивідуального навчального плану така ж сама.

3.3.5. Засвоєння всіх освітніх компонент, що включені до індивідуального навчального плану, є обов'язковим. Здобувач вищої освіти несе відповідальність за виконання індивідуального навчального плану. Контроль виконання індивідуального навчального плану здійснюється науковим керівником аспіранта в робочому порядку а також двічі на рік на засіданнях НТПР під час поточної атестації здобувачів вищої освіти.

3.3.6. В індивідуальному навчальному плані зазначаються нормативні освітні компоненти та освітні компоненти за вибором здобувача вищої освіти. Обсяг освітніх компонент за вибором має становити не менше ніж 25 відсотків загальної кількості кредитів ЄКТС, передбачених для даного рівня вищої освіти.

3.3.7. Здобувачі вищої освіти за погодженням із своїм науковим керівником мають право вибирати освітні компоненти, що пропонуються для інших спеціальностей.

3.3.8. Здобувач вищої освіти, який підтвердив рівень свого знання іноземної мови сертифікатом рівня C1 Загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти, має право на:

- зарахування відповідних кредитів, які передбачено освітньо-науковою програмою аспірантури, як таких, що виконані у повному обсязі;
- використання обсягу навчального навантаження, передбаченого для набуття мовних компетентностей, для здобуття інших компетентностей (за погодженням з науковим керівником).

3.3.9. В рамках реалізації права на академічну мобільність до освітніх компонент за вибором можуть бути включені освітні компоненти, що не вивчаються в ІЕМС НАН України. Такі освітні компоненти включаються до індивідуального навчального плану за наявності офіційного документу, виданого установою (в тому числі закордонною), що має

право на надання послуг з вищої освіти та підтверджує присвоєння кредитів з даної освітньої компоненти.

3.3.10. НТПР має право прийняти рішення про визнання набутих здобувачем вищої освіти в інших закладах вищої освіти (наукових установах) компетентностей з однієї чи декількох освітніх компонент (перезарахувати кредити ЄКТС), обов'язкове здобуття яких передбачено освітньо-науковою програмою відповідної спеціальності.

3.3.11. Для внесення змін до індивідуального навчального плану та встановлення індивідуального графіку освітнього процесу здобувач вищої освіти подає заяву на ім'я директора із зазначенням відповідної підстави. Основними підставами для внесення змін до індивідуального навчального плану та встановлення індивідуального графіку освітнього процесу є:

- реалізація здобувачем вищої освіти права на академічну мобільність відповідно до міжнародних договорів про співробітництво в галузі освіти та науки, міжнародних програм та проєктів, учасником яких є ІЕМС НАН України, договорів про співробітництво між ІЕМС НАН України та вітчизняним або іноземним закладом вищої освіти;
- реалізація здобувачем вищої освіти права на академічну мобільність із власної ініціативи на основі індивідуального запрошення (в тому числі для наукового стажування), що підтверджуються наданням довідки з місця індивідуального запрошення;
- медичні показники, що підтверджуються наданням відповідних документів;
- сімейні обставини (надається письмове обґрунтування);
- відсутність можливості викладання та/або засвоєння окремих або всіх освітніх компонент внаслідок дії обставин непереборної сили.

3.3.12. Для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами індивідуальний навчальний план складається з урахуванням таких потреб. Зокрема, допускається запровадження індивідуального графіку освітнього процесу, який відрізняється від графіка, що наведений в навчальному плані.

3.4. Організація вибору освітніх компонент здобувачами вищої освіти

3.4.1. Для формування індивідуальної освітньої траєкторії здобувачів вищої освіти передбачається засвоєння окремих освітніх компонент за вільним вибором здобувача.

3.4.2. Кожна з вибіркових освітніх компонент вільно обирається здобувачем вищої освіти окремо від інших. Формування блоків освітніх компонент, серед яких здобувач робить вибір, не допускається.

3.4.3. Для забезпечення здобувачів вищої освіти інформацією, на основі якої можна зробити вибір, гарант освітньої програми формує перелік вибіркових освітніх компонент з їх анотаціями та/або робочими програмами та передає у науково-організаційний відділ для оприлюднення на офіційному сайті ІЕМС НАН України. Цей перелік розміщується на сайті у вільному доступі не пізніше дати зарахування здобувачів вищої освіти на навчання.

3.4.4. В процесі вибору освітніх компонент здобувачі вищої освіти мають право отримувати консультації від свого наукового керівника стосовно доцільності вибору тієї чи іншої освітньої компоненти та відповідності її змісту науковому напряму власного дослідження.

3.4.5. Здобувач вищої освіти самостійно формує перелік обраних ним освітніх компонент, які у сукупності повинні мати обсяг у кредитах ЄКТС не менший, ніж обсяг вибіркової частини, встановлений освітньо-науковою програмою. Допускається перевищувати обсяг вибіркової частини, встановлений освітньо-науковою програмою, за умови обґрунтування відповідності всіх обраних освітніх компонент науковому напряму власного дослідження здобувача вищої освіти.

3.4.6. Здобувач вищої освіти подає перелік обраних освітніх компонент (з обґрунтуванням їх відповідності науковому напряму власного дослідження у разі перевищення обсягу вибіркової частини, встановленого освітньо-науковою програмою) у вигляді заяви на ім'я директора ІЕМС НАН України не пізніше ніж через шість місяців після зарахування на навчання.

3.4.7. ІЕМС НАН України має право зменшити обсяг обраних освітніх компонент до такого, який вказаний освітньо-науковою програмою, у разі недостатнього фінансування освітньої діяльності. У цьому випадку здобувач вищої освіти сам обирає освітні компоненти, за рахунок яких зменшується обсяг.

3.4.8. На основі затверджених заяв здобувачі вищої освіти складають свої індивідуальні навчальні плани, а сектор аспірантури і докторантури ІЕМС НАН України формує перелік обраних освітніх компонент за всіма спеціальностями і передає їх заступнику директора з наукової роботи для розподілу навчального навантаження.

4. Форма організації освітнього процесу

4.1. З метою забезпечення максимальної якості освітньої діяльності, повної реалізації індивідуальної освітньої траєкторії, з урахуванням малої чисельності осіб, що навчаються за кожною освітньо-науковою програмою та різноманітності напрямів власного дослідження, що виконується в рамках наукових складових освітньо-наукових програм, в ІЕМС НАН України встановлено форму організації освітнього процесу у вигляді самостійно-індивідуального навчання, яке поєднує в собі аудиторні навчальні заняття, самостійну роботу (в тому числі й виконання індивідуальних завдань) і контрольні заходи. При залученні до навчального процесу представників інших закладів вищої освіти (наукових установ) згідно з п. 1.3.9 цього Положення для забезпечення окремих освітніх компонент форма організації освітнього процесу в частині викладання цих освітніх компонент встановлюється відповідним закладом вищої освіти (науковою установою).

4.2. Аудиторні навчальні заняття.

4.2.1. Основними видами аудиторних навчальних занять є лекції і індивідуальні навчальні заняття.

4.2.2. Лекція – вид навчальних занять, що призначений для викладення теоретичного матеріалу. Тематика лекцій визначається робочою програмою освітньої компоненти.

4.2.3. Лекції проводяться науковими працівниками ІЕМС НАН України, що мають науковий ступінь доктора або кандидата наук. При необхідності до читання лекцій можуть бути залучені висококваліфіковані фахівці інших наукових установ і закладів вищої освіти.

4.2.4. Лектор зобов'язаний дотримуватися робочої програми освітньої компоненти щодо тем лекційних занять.

4.2.5. Оцінки за роботу здобувачів вищої освіти на лекціях та результати поточного контролю під час лекцій, форма якого визначається робочою програмою, враховуються при виставленні підсумкової оцінки.

4.2.6 Основним видом індивідуальних навчальних занять є індивідуальні консультації і інтерактивне обговорення індивідуальних завдань, які проводяться з окремими здобувачами вищої освіти.

4.2.7. Індивідуальна консультація – форма навчального заняття, при якій здобувач вищої освіти індивідуально спілкується з науковим працівником ІЕМС НАН України і отримує від нього відповіді на конкретні питання або пояснення окремих теоретичних положень чи їх практичного використання.

4.2.8. Інтерактивне обговорення індивідуальних завдань – форма навчального заняття, при якій відбувається індивідуальне спілкування здобувача вищої освіти з науковим працівником ІЕМС НАН України з метою постановки, перевірки правильності виконання, обговорення методики і результатів виконання одного або декількох індивідуальних завдань, які передбачено комплексом навчально-методичного забезпечення відповідної освітньої компоненти.

4.2.9. Індивідуальні навчальні заняття можуть проводитися як з окремими здобувачами вищої освіти, так і з декількома особами одночасно.

4.2.10. Індивідуальні навчальні заняття організовуються з урахуванням індивідуальних навчальних планів здобувачів вищої освіти. Допускається поєднання індивідуальних навчальних занять із заходами, які спрямовано на забезпечення наукової складової освітньо-наукової програми, наприклад адаптація науковим керівником

індивідуальних завдань до тематики власного дослідження здобувача, що виконується в рамках наукової складової освітньо-наукової програми.

4.2.11. Протягом семестру лекції і індивідуальні навчальні заняття проводяться за розкладом, який складається в письмовому виді Сектором аспірантури і докторантури на основі взаємної згоди адміністрації ІЕМС НАН України та лекторів, а також максимального врахування побажань здобувачів вищої освіти, зокрема осіб з особливим освітніми потребами. Обсяг часу, відведений для проведення лекцій з окремої освітньої компоненти та індивідуальних навчальних занять, визначається навчальним планом та/або робочою програмою цієї освітньої компоненти.

4.2.12. Аудиторні навчальні заняття з обов'язкових освітніх компонент, що забезпечують здобуття загальнонаукових і мовних компетентностей та універсальних навичок дослідника проводяться, як правило, для потоку здобувачів, який об'єднує аспірантів, що проходять навчання за всіма освітньо-науковими програмами. При цьому для осіб з особливим освітніми потребами можуть бути запроваджені окремі навчальні заняття у зручний для них час.

4.2.13. Розклади лекцій та індивідуальних навчальних занять погоджуються з гарантом освітньо-наукової програми, затверджуються заступником директора з наукової роботи ІЕМС НАН України та оприлюднюються на офіційному сайті ІЕМС НАН України.

4.2.14. У разі необхідності за взаємною згодою здобувача вищої освіти і наукового працівника ІЕМС НАН України, що забезпечує окрему освітню компоненту, можуть бути проведені додаткові індивідуальні навчальні заняття поза межами розкладу.

4.2.15. Індивідуальні консультації відбуваються за бажанням здобувачів вищої освіти, їх відвідування не є обов'язковим.

4.2.16. У разі успішної роботи здобувача вищої освіти над індивідуальним завданням, він та науковий працівник ІЕМС НАН України, що забезпечує відповідну компоненту, мають право спільно вирішувати питання про доцільність проведення чергового інтерактивного обговорення індивідуальних завдань.

4.3. Самостійна робота

4.3.1. Самостійна робота здобувачів вищої освіти є основним засобом засвоєння навчального матеріалу у час, що є вільним від аудиторних навчальних занять.

4.3.2. Самостійна робота включає: опрацювання навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань, науково-дослідну роботу, яка сприяє засвоєнню навчального матеріалу.

4.3.3. Навчальний час, який відведено на самостійну роботу здобувача вищої освіти, регламентується навчальним планом.

4.3.4. Зміст самостійної роботи визначається робочою програмою освітньої компоненти, методичними матеріалами, індивідуальними завданнями та вказівками наукового керівника здобувача вищої освіти.

4.3.5. Самостійна робота здобувачів вищої освіти забезпечується складовими комплексу навчально-методичного забезпечення відповідної освітньої компоненти та рекомендованою літературою.

4.3.6. Самостійна робота з вивчення навчального матеріалу з конкретної освітньої компоненти може проходити на робочому місці здобувача вищої освіти, в читальному залі науково-технічної бібліотеки ІЕМС НАН України, комп'ютерному класі, у домашніх умовах, в інших місцях поза межами ІЕМС НАН України, якщо це не суперечить чинному законодавству.

4.3.7. Самостійна робота, що пов'язана з використанням складного обладнання, експериментальних установок тощо проводиться лише під наглядом працівників ІЕМС НАН України за умови виконання вимог чинного законодавства в сфері охорони праці і пожежної безпеки.

4.4. Індивідуальні завдання

4.4.1. Індивідуальні завдання в рамках засвоєння окремої освітньої компоненти сприяють закріпленню теоретичних положень та формуванню вмінь використання отриманих знань для практичного застосування.

4.4.2. Індивідуальні завдання з окремої навчальної дисципліни визначаються робочою програмою навчальної дисципліни та комплексом її навчально-методичного забезпечення. За можливості постановка індивідуальних завдань адаптується під науковий напрямок власного дослідження здобувача вищої освіти.

4.4.3. Терміни видачі, виконання і захисту індивідуальних завдань визначаються науковим працівником ІЄМС НАН України, що забезпечує відповідну дисципліну, на першому аудиторному занятті. Захист індивідуальних завдань відбувається до проведення підсумкового контролю з цієї дисципліни.

4.4.4. Індивідуальні завдання виконуються здобувачем вищої освіти самостійно із одержанням необхідних консультацій з боку наукового працівника ІЄМС НАН України, що забезпечує відповідну освітню компоненту, та наукового керівника здобувача вищої освіти. Допускаються випадки виконання індивідуальних завдань комплексної тематики кількома особами.

4.5. Практика

4.5.1. Проходження практики (окрім педагогічної) в освітньому процесі ІЄМС НАН України не передбачено, оскільки набуття здобувачами вищої освіти професійних компетентностей для подальшого використання їх у реальних виробничих умовах, виховання потреби систематично поновлювати свої знання та творчо їх застосовувати в практичній діяльності здійснюється в ході виконання наукової складової освітньо-наукової програми.

4.5.2. Педагогічну практику може бути запроваджено як обов'язкову освітню компоненту освітньо-наукової програми у разі, якщо інших обов'язкових освітніх компонент недостатньо для оволодіння методологією педагогічної діяльності.

4.5.3. Базою проведення педагогічної практики є ІЄМС НАН України або інший заклад вищої освіти (наукова установа), яка провадить освітню діяльність з вищої освіти, і з якою ІЄМС НАН України уклав договір про співробітництво, проведення практики тощо.

4.5.4. Зміст і послідовність проходження практики визначається програмою практики, яка розробляється робочою групою забезпечення освітньо-наукової програми. Програма практики затверджується згідно процедури, що встановлена цим Положенням для затвердження робочих програм освітніх компонент, а у разі проведення практики в іншому закладі вищої освіти (науковій установі) – узгоджується з уповноваженою особою цієї організації.

4.5.5. Навчально-методичне керівництво і виконання програми педагогічної практики забезпечує база проведення практики. До керівництва педагогічною практикою залучаються досвідчені наукові та/або науково-педагогічні працівники бази практики.

4.5.6. Загальну організацію практики та контроль за її проведенням здійснює керівник практики від ІЄМС НАН України.

4.6. Контрольні заходи

4.6.1. Контрольні заходи є елементом зворотного зв'язку у процесі навчання. Вони проводяться для кожної освітньої компоненти та визначають відповідність рівня набутих здобувачами вищої освіти знань, умінь та навичок вимогам освітньо-наукової програми.

4.6.2. В освітньому процесі ІЄМС НАН України використовуються такі види контролю результатів навчання: вхідний, поточний протягом семестру, підсумковий семестровий, поточна атестація на засіданні НТПР.

4.6.3. Вхідний контроль за необхідності проводиться перед початком засвоєння освітньої компоненти з метою визначення рівня попередньої підготовки здобувачів вищої освіти. Вхідний контроль проводиться, як правило, на першому індивідуальному навчальному занятті шляхом співбесіди і виконання завдань, що відповідають програмам попереднього навчання. Результати вхідного контролю аналізуються науковим працівником, що забезпечує відповідну освітню компоненту, з метою розробки заходів з надання індивідуальної допомоги здобувачам вищої освіти та коригування освітнього процесу.

4.6.4. Поточний контроль проводиться під час проведення лекцій у формі усного опитування, а також в якості перевірки виконання індивідуальних завдань під час їх інтерактивного обговорення.

4.6.5. Підсумковий семестровий контроль визначає ступінь досягнення здобувачами вищої освіти запланованих результатів навчання, що визначені робочою програмою освітньої компоненти, і проводиться у формі заліку чи екзамену. Форма проведення підсумкового семестрового контролю визначається освітньо-науковою програмою та робочою програмою відповідної освітньої компоненти.

4.6.6. Залік – це форма підсумкового семестрового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу з певного виду навчальної діяльності за стобальною та дворівневою шкалами оцінювання результатів навчання. Залікова оцінка формується науковим працівником, що забезпечує відповідну освітню компоненту, на останньому аудиторному занятті в семестрі на основі усного опитування здобувача вищої освіти та результатів поточного контролю протягом семестру.

4.6.7. Екзамен – це форма підсумкового семестрового контролю, що полягає в оцінці засвоєння здобувачем вищої освіти навчального матеріалу з певного виду навчальної діяльності за стобальною та чотирирівневою шкалами оцінювання результатів навчання. Семестрові екзамени приймаються науковими працівниками ІЄМС НАН України, що забезпечують відповідну освітню компоненту, після закінчення аудиторних занять, під час семестрової екзаменаційної сесії.

4.6.8. Розклад підсумкових семестрових екзаменів протягом семестрової екзаменаційної сесії складається Сектором аспірантури і докторантури, затверджується заступником директора з наукової роботи і доводиться до відома наукових працівників ІЄМС НАН України, що задіяні в освітньому процесі, та здобувачів вищої освіти не пізніше, ніж за два тижні до початку контролю.

4.6.9. У разі тимчасової відсутності (непрацездатності, відрядження, тощо) особи, що проводить підсумковий семестровий контроль, заступник директора з наукової роботи забезпечує його заміну до проведення відповідного заліку чи екзамену.

4.6.10. Перед початком підсумкового семестрового контролю особа, що його проводить, отримує в Секторі аспірантури і докторантури заліково-екзаменаційну відомість.

4.6.11. Присутність на підсумковому семестровому контролі сторонніх осіб без дозволу директора ІЄМС НАН України або його заступника не допускається.

4.6.12. Підсумковий семестровий екзамен проводиться в приміщенні і в час, які вказано в розкладі. У разі об'єктивних обставин, які унеможливають це, до розкладу підсумкових семестрових екзаменів вносяться зміни, які затверджуються заступником директора з наукової роботи та доводяться до відома екзаменатора та здобувачів вищої освіти не пізніше ніж за добу до початку екзамену.

4.6.13. У разі необхідності проведення екзамену дистанційно, він проводиться у формі, що забезпечує академічну доброчесність, із використанням відповідних технічних і програмних засобів.

4.6.14. Відмова здобувача вищої освіти відповідати на залікове питання або виконувати екзаменаційне завдання зараховується як незадовільна відповідь.

4.6.15. Для забезпечення академічної мобільності підсумкова оцінка виставляється за стобальною шкалою. Відповідно до кількості набраних балів оцінка підсумкового семестрового контролю також виставляється за чотирирівневою або дворівневою шкалою, що прийнята в ІЄМС НАН України, за такою системою:

Набрані бали	Оцінка за чотирирівневою шкалою	Оцінка за дворівневою шкалою
1–49	Незадовільно	Зараховано
50–69	Задовільно	
70–89	Добре	
90–100	Відмінно	

4.6.16. Відсутність здобувача вищої освіти протягом години з початку підсумкового семестрового контролю розцінюється як неявка, і йому виставляється підсумкова оцінка в 1 бал.

4.6.17. Підсумкова оцінка виставляється в заліково-екзаменаційну відомість особою, що проводить підсумковий семестровий контроль, у той же день. На основі заліково-екзаменаційної відомості підсумкова оцінка виставляється в індивідуальний навчальний

план здобувача вищої освіти особою, що проводить підсумковий семестровий контроль, або завідувачем аспірантури не пізніше, ніж за два тижня після закінчення екзаменаційної сесії.

4.6.18. Поточна атестація на засіданні НТПР полягає в колективному розгляді і обговоренні результатів підсумкового семестрового контролю, а також ходу виконання здобувачами вищої освіти наукової складової освітньо-наукової програми. Під час поточної атестації на засіданні НТПР кожен здобувач вищої освіти звітує про хід виконання індивідуального плану роботи, завідувач аспірантури або гарант освітньої програми інформує членів НТПР про хід виконання індивідуального навчального плану здобувача, а науковий керівник здобувача вищої освіти надає характеристику щодо його роботи над науковою складовою освітньо-наукової програми за звітний період. За необхідності під час поточної атестації на засіданні НТПР відбувається усне опитування здобувачів вищої освіти з метою визначення відповідності рівня набутих ними знань, умінь та навичок вимогам освітньо-наукової програми. В результаті поточної атестації НТПР на своєму засіданні після обговорення робить висновок про виконання індивідуального плану роботи та індивідуального навчального плану та доцільність подальшого навчання особи в аспірантурі.

4.6.19. Поточна атестація здобувачів вищої освіти на засіданні НТПР відбувається двічі на рік. Дата проведення поточної атестації здобувачів вищої освіти визначається заступником директора НАН України і доводиться до відома здобувачів вищої освіти і всіх осіб, що приймають у ній участь, не пізніше ніж за два тижні до призначеної дати засідання НТПР. Допускається на одному засіданні НТПР проводити поточну атестацію здобувачів вищої освіти різних років навчання. Засідання НТПР, на якому відбувається поточна атестація здобувачів вищої освіти, може бути проведено в очному, дистанційному (із використанням інформаційно-комунікаційних технологій) або змішаному очно-дистанційному режимі.

4.6.20. Отримання оцінки «Незадовільно» або «Не зараховано» на підсумковому семестровому контролі хоча б з однієї освітньої компоненти призводить до академічної заборгованості здобувача вищої освіти. Відсутність здобувача вищої освіти на заліку чи екзамені без поважних причин також є приводом до виникнення академічної заборгованості з відповідних освітніх компонент.

4.6.21. У разі відсутності здобувача вищої освіти на підсумковому семестровому контролі з об'єктивних причин він має право подати апеляцію у встановленому порядку, навівши відповідні докази. Строк подання такої апеляції становить п'ять робочих днів. У разі наявності об'єктивних обставин, які унеможливають це, строк може бути збільшений рішенням НТПР. Якщо в результаті розгляду апеляції було визнано, що відсутність здобувача вищої освіти відбулася з об'єктивних причин, рішенням заступника директора з наукової роботи призначається дата і час проходження підсумкового семестрового контролю цим здобувачем вищої освіти в індивідуальному порядку до початку аудиторних занять в наступному семестрі або вносяться зміни в індивідуальний освітній план.

4.6.22. Після проведення підсумкового семестрового контролю здобувачі вищої освіти ознайомлюються з її результатами і мають право одержати пояснення щодо отриманої підсумкової семестрової оцінки. У разі незгоди з оцінкою здобувач вищої освіти має право подати в той же день або наступний робочий день заступнику директора з наукової роботи письмову апеляцію, вказавши конкретні причини незгоди з оцінкою. Заступник директора з наукової роботи разом з науковим керівником здобувача вищої освіти, гарантом освітньо-наукової програми і завідувачем відділу, за яким закріплено відповідну спеціальність, залучаючи, за необхідності, інших фахівців, протягом трьох днів розглядає апеляцію і в усній формі сповіщає здобувача вищої освіти про результати розгляду. У разі позитивного результату розгляду апеляції, призначається повторний підсумковий семестровий контроль із запрошенням всіх осіб, які брали участь у розгляді апеляції.

4.6.23. Висновок НТПР, зроблений під час поточної атестації здобувача вищої освіти, щодо виконання ним індивідуального плану роботи і індивідуального навчального плану та доцільності подальшого навчання в аспірантурі є остаточним колективним рішенням колегіального органу ІЕМС НАН України, в обов'язки якого покладено вирішення питань з провадження освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому) рівні, і апеляційному

оскарженню не підлягає. Проте здобувач вищої освіти має право брати участь у обговоренні свого питання під час засідання НТПР та надавати аргументовані заперечення на пропозиції щодо його атестації.

4.6.24. Ліквідація академічної заборгованості відбувається шляхом повторного підсумкового семестрового контролю, який призначається наказом директора не раніше ніж через місяць після проведення попереднього. У разі необхідності, згідно рішення НТПР, здобувач вищої освіти проходить повне повторне навчання за відповідною освітньою компонентою, а також встановлюється строк ліквідації академічної заборгованості. Термін ліквідації академічної заборгованості, встановлений здобувачу вищої освіти, повинен закінчуватися раніше, ніж чотирирічний термін його навчання в ІЕМС НАН України.

4.6.25. У разі, коли академічну заборгованість не ліквідовано у встановлений строк, здобувач вищої освіти відраховується з ІЕМС НАН України як такий, що не виконав індивідуальний навчальний план. Здобувач вищої освіти, якого відрахували з числа осіб, які навчаються за державним замовленням, має право поновити навчання в ІЕМС НАН України за кошти фізичних або юридичних осіб за контрактом.

4.6.26. Результати підсумкового семестрового контролю обговорюються на засіданні Вченої ради ІЕМС НАН України, що є одним із важливих чинників управління якістю освітнього процесу в інституті.

4.7. Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти

4.7.1. Підсумкова атестація здобувачів вищої освіти здійснюється разовою спеціалізованою вченою радою ІЕМС НАН України на підставі публічного захисту наукових досягнень у формі дисертації згідно «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету міністрів України № 44 від 12 січня 2022 р.

4.7.2. Стан підготовки дисертації аспіранта до захисту визначається його науковим керівником, який у своєму письмовому висновку робить оцінку виконання аспірантом індивідуального навчального плану і індивідуального плану роботи. Попередній розгляд дисертації з наданням висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації відбувається на засіданні НТПР за заявою аспіранта на ім'я голови НТПР.

5. Учасники освітнього процесу

5.1. Учасниками освітнього процесу в ІЕМС НАН України є:

- здобувачі вищої освіти;
- наукові працівники ІЕМС НАН України, що задіяні в освітньому процесі підготовки здобувачів вищої освіти;
- інші працівники ІЕМС НАН України, що задіяні в освітньому процесі підготовки здобувачів вищої освіти;
- працівники інших наукових установ і закладів вищої освіти, що залучені для забезпечення окремих освітніх компонент;
- особи, що проводять разові заняття із здобувачами вищої освіти.

5.2. Наукові працівники ІЕМС НАН України, що задіяні в освітньому процесі підготовки здобувачів вищої освіти – це наукові працівники, які працюють в ІЕМС НАН України за основним місцем роботи або за сумісництвом та провадять навчальну, методичну, організаційну діяльність, що пов'язана з підготовкою докторів філософії в ІЕМС НАН України.

5.3. Інші працівники ІЕМС НАН України, що задіяні в освітньому процесі підготовки здобувачів вищої освіти – це працівники сектору аспірантури і докторантури та інші працівники науково-організаційного відділу і допоміжних підрозділів ІЕМС НАН України, яких залучено до організаційного забезпечення освітнього процесу.

5.4. Працівники інших наукових установ і закладів вищої освіти, що залучені для забезпечення окремих освітніх компонент – це особи, які не є штатними працівниками ІЕМС НАН України, але постійно займаються науковою, або науково-педагогічною діяльністю в

іншій установі і мають відповідну кваліфікацію для повного або часткового забезпечення окремої освітньої компоненти освітньо-наукової програми ІЕМС НАН України.

5.5. Інші особи, що проводять разові заняття із здобувачами вищої освіти – це особи з інших установ і підприємств, що проводять відкриті лекції в рамках затвердженого навчального плану або поза його межами; проводять ознайомчі екскурсії для здобувачів вищої освіти в установах і підприємствах потенційних роботодавців; приймають участь у заходах неформальної освіти, тощо.

5.6. Наукові працівники ІЕМС НАН України провадять навчальну діяльність на умовах погодинної оплати або в межах свого основного навантаження без встановлення додаткових норм часу наукової роботи. Погодинна оплата встановлюється, як правило, за читання лекцій. Інші види навчальної діяльності (проведення індивідуальних занять, проведення підсумкових семестрових екзаменів, проведення індивідуальних консультацій, інтерактивне обговорення індивідуальних завдань, тощо), а також методична та організаційна діяльність в рамках освітнього процесу відбувається в межах основного навантаження наукового працівника без встановлення додаткових норм часу наукової роботи.

5.7. Виконання організаційної роботи з забезпечення освітнього процесу працівниками сектору аспірантури і докторантури, іншими співробітниками науково-організаційного відділу і допоміжних підрозділів відбувається в межах їх основного навантаження згідно з обов'язками, які покладено на них у встановленому порядку.

5.8. Працівники інших наукових установ і закладів вищої освіти залучаються до забезпечення окремих освітніх компонент на умовах погодинної оплати та/або інших умовах, які визначаються окремими контрактами, договорами про співробітництво, тощо.

5.9. Наукові працівники ІЕМС НАН України, що задіяні в освітньому процесі підготовки здобувачів вищої освіти, мають право:

- на академічну свободу;
- на захист професійної честі та гідності;
- обирати методи та засоби навчання, що забезпечують високу якість освітнього процесу;
- на захист права інтелектуальної власності;
- безоплатно користуватися бібліотечними та інформаційними ресурсами ІЕМС НАН України;
- на забезпечення належних умов праці;
- на організацію відпочинку та побуту, встановлену законодавством та умовами Колективного договору;
- на підвищення свого професійного рівня;
- на інші права, передбачені законодавством.

5.10. Наукові працівники ІЕМС НАН України, що задіяні в освітньому процесі підготовки здобувачів вищої освіти, а також працівники інших наукових установ і закладів вищої освіти, що залучені для забезпечення окремих освітніх компонент, зобов'язані:

- дотримуватися норм етики і моралі, поважати гідність здобувачів вищої освіти;
- провадити навчальну діяльність на високому науково-теоретичному і методичному рівні;
- за можливості використовувати в контенті освітньої компоненти результати власних наукових досліджень;
- підвищувати професійний рівень, педагогічну майстерність, наукову кваліфікацію;
- дотримуватися Статуту ІЕМС НАН України та правил внутрішнього розпорядку;
- провадити освітню діяльність згідно норм цього Положення та інших нормативних документів ІЕМС НАН України;
- не рідше одного разу на 5 років проходити атестацію у встановленому порядку або звітувати про свою роботу при переукладанні контракту (тільки для штатних працівників ІЕМС НАН України);
- надавати Вченій раді ІЕМС НАН України, НТПР, заступнику директора з наукової роботи, гаранту освітньої програми, працівникам сектору аспірантури і докторантури та іншим колегіальним органам і особам, що задіяні в організаційній діяльності освітнього

процесу, повну та достовірну інформацію про свою роботу, що пов'язана з провадженням освітньої діяльності в ІЕМС НАН України.

5.11. Працівники ІЕМС НАН України, що залучені до організаційного забезпечення освітнього процесу, зобов'язані:

- дотримуватися норм етики і моралі, поважати гідність здобувачів вищої освіти;
- дотримуватися Статуту ІЕМС НАН України та правил внутрішнього розпорядку;
- провадити освітню діяльність згідно норм цього Положення та інших нормативних документів ІЕМС НАН України.

5.12. Здобувачі вищої освіти мають право:

- на безпечні і нешкідливі умови навчання;
- на трудову діяльність у позанавчальний час;
- на вільний вибір освітніх компонент у межах, передбачених освітньо-науковою програмою, за якою проходять навчання;
- на вивчення освітніх компонент інших освітньо-наукових програм ІЕМС НАН України;
- безоплатно користуватися бібліотечними та інформаційними ресурсами ІЕМС НАН України;
- брати участь в обговоренні та вирішенні питань удосконалення освітнього процесу;
- брати участь у діяльності Ради молодих вчених та інших органах самоврядування ІЕМС НАН України;
- на безоплатне забезпечення інформацією для навчання у доступних форматах з використанням технологій, що враховують обмеження життєдіяльності, зумовлене станом здоров'я (для осіб з особливими освітніми потребами);
- користуватися матеріальною базою ІЕМС НАН України в порядку, передбаченому Статутом ІЕМС НАН України та іншими нормативними документами інституту;
- брати участь у науковій та науково-технічній діяльності, яка проводиться в наукових відділах ІЕМС НАН України;
- на публікацію результатів своєї дослідницької діяльності у вітчизняних і закордонних наукових виданнях;
- брати участь у наукових семінарах, конференціях, симпозиумах, виставках, конкурсах;
- брати участь у заходах з освітньої, наукової, науково-технічної, спортивної, громадської діяльності, що проводяться в Україні та за кордоном, у встановленому законодавством порядку;
- на академічну мобільність, у тому числі міжнародну;
- на отримання соціальної допомоги у випадках, встановлених законодавством;
- на академічну відпустку або перерву в навчанні із збереженням окремих прав здобувача вищої освіти, а також на поновлення навчання у встановленому порядку;
- на моральне та/або матеріальне заохочення за успіхи у навчанні, дослідницькій діяльності;
- на захист від будь-яких форм експлуатації, фізичного та психічного насильства;
- на канікулярну відпустку тривалістю не менш як вісім календарних тижнів на навчальний рік;
- на оскарження дій, що пов'язані з освітньою діяльністю, наукових працівників, інших працівників та органів ІЕМС НАН України;
- на спеціальний супровід до інфраструктури ІЕМС НАН України відповідно до медико-соціальних показань (для осіб з особливими освітніми потребами).

5.13. Здобувачі вищої освіти, які навчаються за рахунок коштів державного бюджету, мають право на отримання стипендій у встановленому законодавством порядку. Особи, які навчаються в ІЕМС НАН України, можуть отримувати інші стипендії, призначені фізичними та/або юридичними особами.

5.14. Здобувачі вищої освіти зобов'язані:

- дотримуватися вимог законодавства, Статуту та правил внутрішнього розпорядку ІЕМС НАН України, моралі, етики;
- виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;

– виконувати вимоги освітньо-наукової програми, навчальний план згідно з графіком навчального процесу.

5.15. Здобувачі вищої освіти несуть відповідальність за академічну недоброчесність згідно Положення про комісію з питань академічної доброчесності ІЕМС НАН України.

5.16. Будь-який учасник освітнього процесу має вживати всіх заходів щодо запобігання виникненню потенційного або реального конфлікту інтересів, а у разі його виникнення – повідомити про це директора або заступника директора з наукової роботи ІЕМС НАН України не пізніше наступного робочого дня з моменту, коли учасник освітнього процесу дізнався про виникнення конфлікту інтересів.

5.17. У разі виникнення конфлікту інтересів між здобувачем вищої освіти і науковим працівником ІЕМС НАН України, який задіяний в освітньому процесі, для виконання всіх процедур освітнього процесу, в ході яких приймається одноосібне рішення стосовно цього здобувача вищої освіти (зокрема, проведення контрольних заходів), залучається інший науковий працівник ІЕМС НАН України.

5.18. У разі виникнення конфлікту інтересів між здобувачем вищої освіти і членом колегіального органу ІЕМС НАН України, який приймає колективне рішення стосовно цього здобувача вищої освіти, відповідний член колегіального органу тимчасово відсторонюється від обговорення та позбавляється права голосу під час прийняття колективного рішення.

6. Управління освітнім процесом

6.1. В управлінні освітнім процесом приймають участь директор, заступник директора з наукової роботи, учений секретар, вчена рада, науково-технічні проблемні ради ІЕМС НАН України.

6.2. Директор

- здійснює загальний контроль за якістю освітнього процесу в ІЕМС НАН України;
- видає накази про введення в дію рішень вченої ради стосовно освітнього процесу в ІЕМС НАН України;
- створює своїм наказом Науково-технічні проблемні ради ІЕМС НАН України, вносить зміни до їх складу та покладає в їх обов'язки розгляд питань, що пов'язані з провадженням освітньої діяльності за певною спеціальністю;
- видає накази про запровадження дистанційного режиму навчання у разі настання форс-мажорних обставин, або про повернення до звичайної форми навчання;
- призначає проведення повторного підсумкового семестрового контролю, який проводиться з метою ліквідації академічної заборгованості;
- створює своїм наказом приймальну комісію та предметні екзаменаційні комісії;
- затверджує склад комісії з питань академічної доброчесності;
- видає накази про прийом, переведення та відрухування здобувачів вищої освіти, надання їм академічної відпустки;
- призначає своїм наказом наукових керівників аспірантів;
- призначає своїм наказом строки та визначає склад робочої групи для проведення внутрішнього аудиту освітньо-наукових програм.

6.3. Вчена рада ІЕМС НАН України

- визначає стратегію і перспективні напрями розвитку освітньої діяльності інституту;
- ухвалює рішення з питань організації та забезпечення якості освітнього процесу й освітньої діяльності;
- визначає систему та затверджує процедури внутрішнього забезпечення якості вищої освіти ІЕМС НАН України;
- затверджує умови вступу до аспірантури ІЕМС НАН України;
- затверджує освітньо-наукові програми та навчальні плани;
- затверджує кандидатуру гаранта та склад робочої групи освітньо-наукової програми;
- визначає науковий відділ, на базі якого організується навчальний процес за освітньо-науковою програмою;
- визначає НТПР, в обов'язки якої покладено розгляд питань, що пов'язані з провадженням освітньої діяльності за конкретною спеціальністю;

- затверджує робочі програми освітніх компонент;
- затверджує тему дисертації, індивідуальний план роботи аспіранта;
- розглядає питання щодо заміни наукового керівника аспіранта;
- запроваджує інші форми освітнього процесу у разі, коли через форс-мажорні обставини неможливо здійснювати освітній процес згідно формі, встановленій цим положенням;
- обирає склад комісії з питань академічної доброчесності;
- обирає склад комісії по роботі з науковою молоддю та здійснює контроль за її роботою;
- затверджує до друку навчальні, наукові та інші видання.

6.4. Заступник директора з наукової роботи

- забезпечує організацію освітнього процесу, виконання навчальних планів і робочих програм освітніх компонент;
- організує моніторинг освітньо-наукових програм;
- здійснює координацію діяльності робочих груп освітньо-наукових програм;
- забезпечує контроль за виконанням діючих вимог до освітньо-наукових програм і навчальних планів;
- проводить розподіл навчального навантаження, передбаченого навчальним планом, між підрозділами і співробітниками ІЕМС НАН України;
- затверджує розклад лекцій, індивідуальних навчальних занять, підсумкових семестрових екзаменів;
- забезпечує заміну викладача, що проводить підсумковий семестровий контроль, у разі, якщо він не може його провести з об'єктивних причин;
- визначає дати проведення поточної атестації здобувачів вищої освіти;
- організує розгляд апеляцій здобувачів вищої освіти щодо результатів їх оцінювання;
- здійснює контроль за якістю викладання освітніх компонент, навчально-методичною та науковою діяльністю викладачів.

6.5. Учений секретар

- курирує діяльність сектора аспірантури і докторантури;
- розробляє умови вступу до аспірантури ІЕМС НАН України;
- здійснює комунікацію з Президією НАН України в питаннях, що стосуються освітньої діяльності;
- забезпечує організацію та здійснює контроль за проведенням внутрішнього аудиту освітньо-наукових програм.

6.6. НТПР

- приймає колегіальні рішення стосовно освітньої діяльності за конкретною спеціальністю;
- здійснює попередній розгляд проектів освітньо-наукової програми і навчальних планів;
- проводить поточну атестацію здобувачів вищої освіти;
- затверджує індивідуальні навчальні плани здобувачів вищої освіти;
- має право обрати гаранта та склад робочої групи освітньо-наукової програми на термін до розгляду цього питання на засіданні Вченої ради ІЕМС НАН України;
- має право визначити науковий відділ, на базі якого організується навчальний процес за освітньо-науковою програмою, на термін до розгляду цього питання на засіданні Вченої ради ІЕМС НАН України;
- розглядає робочі програми освітніх компонент та їх навчально-методичне забезпечення та обирає осіб з числа наукових працівників, яких буде задіяно для забезпечення цих освітніх компонент;
- приймає рішення щодо визнання набутих здобувачем вищої освіти в інших закладах вищої освіти (наукових установах) компетентностей;
- здійснює розгляд результатів внутрішнього аудиту та формує рекомендації щодо підвищення якості освіти за окремими освітньо-науковими програмами та/або їх подальшого розвитку.

7. Документація з науково-методичного та організаційного забезпечення освітнього процесу

7.1. Документація з науково-методичного та організаційного забезпечення освітнього процесу в ІЕМС НАН України складається з

- положень ІЕМС НАН України, що регламентують проведення освітньої діяльності на третьому (освітньо-науковому рівні);
- освітньо-наукових програм;
- навчальних планів (Додаток 1);
- програм вступних іспитів до аспірантури;
- розподілу навчальної роботи наукових працівників на календарний рік (Додаток 2);
- розкладів лекцій та індивідуальних навчальних занять (Додаток 3);
- заліково-екзаменаційних відомостей (Додаток 4);
- наказів про зарахування, відрахування, переведення, поновлення здобувачів вищої освіти;
- навчально-методичних комплексів освітніх компонентів;
- табелів оплати почасової роботи за проведення лекцій;
- протоколів засідань Вченої ради ІЕМС НАН України;
- протоколів засідань НТПР.

7.2. Положення ІЕМС НАН України і накази директора зберігаються у Секторі діловодства ІЕМС НАН України.

7.3. Протоколи засідань Вченої ради ІЕМС НАН України зберігаються в Службі ученого секретаря ІЕМС НАН України.

7.4. Протоколи засідань НТПР зберігає учений секретар НТПР.

7.5. Табелі оплати почасової роботи за проведення лекцій зберігаються в Бухгалтерії ІЕМС НАН України.

7.6. Інша документація стосовно науково-методичного та організаційного забезпечення освітнього процесу зберігається в Секторі аспірантури і докторантури.

7.7. Навчально-методичний комплекс освітньої компоненти містить:

- робочу програму освітньої компоненти (Додаток 5);
- навчальний контент (конспект лекцій, методичний посібник, тощо);
- комплект індивідуальних завдань;
- перелік питань підсумкового семестрового контролю.

7.8. Для розробки навчально-методичного комплексу освітньої компоненти завідувач наукового відділу, за яким закріплено відповідну спеціальність, призначає наукового працівника зі складу свого відділу або запрошує наукового працівника з іншого наукового відділу за згодою його керівника. Навчально-методичний комплекс освітньої компоненти розробляється до початку семестру, в якому викладається ця освітня компонента.

7.9. Робоча програма освітньої компоненти – документ, який визначає місце і значення освітньої компоненти в реалізації освітньо-наукової програми, її зміст, послідовність та організаційні форми засвоєння освітньої компоненти, очікувані результати навчання та систему їх оцінювання. Робоча програма освітньої компоненти розробляється згідно з вимогами відповідної освітньо-наукової програми.

7.10. З метою забезпечення цілісності освітнього матеріалу, професійної спрямованості змісту навчання, попередження можливого дублювання та врахування міждисциплінарних зв'язків, робочі програми розглядаються на засіданнях наукового відділу та НТПР, після чого затверджуються заступником директора з наукової роботи згідно рекомендації Вченої ради ІЕМС НАН України. На тих же самих засіданнях відділу та НТПР для освітніх компонент, які запроваджуються вперше, зміст яких під час оновлення зазнав істотних змін, або таких, де викладач, що проводив заняття в минулі роки, відмовився за власним бажанням або не може проводити таку діяльність з об'єктивних причин, розглядаються кандидатури осіб для забезпечення цих освітніх компонент з числа наукових працівників ІЕМС НАН України або (у окремих випадках) з числа наукових та науково-педагогічних працівників інших закладів вищої освіти та наукових установ. Остаточне рішення щодо обрання особи, яку буде задіяно для забезпечення освітньої компоненти приймає НТПР.

7.11. Навчальний контент містить теоретичний та практичний матеріал, який здобувач вищої освіти повинен засвоїти під час вивчення відповідної освітньої компоненти. Він може

бути оформлений у вигляді підручника, навчального посібника, конспекту лекцій тощо. Допускається навчальний контент подавати у вигляді посилання на опубліковані підручники (навчальні посібники, конспекти лекцій, тощо) з вказівкою конкретних їх частин, що розкривають зміст кожного пункту тематичного плану освітньої компоненти, який міститься в робочій програмі. При цьому матеріали, на які посилаються, мають бути наявні і доступні для здобувачів вищої освіти в друкованому вигляді в науково-технічній бібліотеці ІЕМС НАН України чи персональних бібліотеках співробітників ІЕМС НАН України, або бути у вільному доступі в мережі Інтернет.

7.12. Затверджені освітньо-наукові програми, навчальні плани, розклад лекцій і індивідуальних навчальних занять публікуються на офіційному сайті ІЕМС НАН України.

7.13. Робочі програми освітніх компонент та їх навчально-методичне забезпечення розміщуються у сховищі Google Drive із забезпеченням доступу для всіх учасників освітнього процесу.

8. Система внутрішнього забезпечення якості вищої освіти.

8.1. В ІЕМС НАН України діє система внутрішнього забезпечення якості (далі – Система якості), яка являє собою сукупність змісту, форм, методів, технологій і засобів навчання, проміжного та підсумкового оцінювання якості підготовки докторів філософії. В основу Системи якості закладено врахування особливостей підготовки фахівців різних спеціальностей. Кінцева мета функціонування Системи якості – забезпечення підготовки конкурентоспроможного випускника на ринку праці.

8.2. Основними принципами Системи якості виступають:

- сучасність змісту, форм, методів і технологій навчання здобувачів вищої освіти;
- відкритість усіх процесів, що пов'язані із наданням освітніх послуг;
- об'єктивність оцінок і суджень;
- практична спрямованість освітнього процесу та відповідність його потребам ринку праці.

8.3. Система якості реалізується через:

- періодичний моніторинг та оновлення освітньо-наукових програм;
- постійне оновлення і удосконалення навчально-методичного забезпечення;
- врахування в навчальному процесі сучасних наукових досягнень як працівників ІЕМС НАН України, так і інших вітчизняних і закордонних вчених
- неперервне підвищення кваліфікації наукових працівників, що задіяні в освітній діяльності ІЕМС НАН України;
- забезпечення наявності необхідних ресурсів для організації освітнього процесу, у тому числі самостійної роботи здобувачів вищої освіти;
- забезпечення публічності інформації, що стосується освітньої діяльності;
- забезпечення дотримання академічної доброчесності учасниками освітнього процесу;
- проведення внутрішнього аудиту якості освітньо-наукових програм;
- проведення зовнішнього аудиту (акредитації освітньо-наукових програм), який здійснюють незалежні державні і закордонні установи оцінювання, та забезпечення якості та врахування рекомендацій і зауважень цих установ.

8.4. Внутрішній аудит якості освітньо-наукової програми (далі – внутрішній аудит) здійснюється з метою забезпечення якості підготовки здобувачів вищої освіти за цією освітньо-науковою програмою, виявлення та усунення її недоліків, стимулювання її розвитку.

8.5. Внутрішній аудит здійснюється робочою групою з числа наукових працівників ІЕМС НАН України, які мають досвід науково-педагогічної роботи.

8.6. Внутрішній аудит відбувається з періодичністю раз на три роки. У разі виявлення в результаті внутрішнього аудиту значних недоліків у освітньо-науковій програмі її повторний внутрішній аудит може бути призначений через більш короткий термін.

8.6. Попередній склад робочої групи для проведення внутрішнього аудиту та його строки визначає учений секретар ІЕМС НАН України. На підставі подання ученого секретаря директор ІЕМС НАН України видає наказ про формування робочої групи та проведення внутрішнього аудиту.

8.7. Під час проведення внутрішнього аудиту робоча група здійснює перевірку наявності та якості змісту освітньо-наукової програми, навчальних планів, індивідуальних планів підготовки здобувачів вищої освіти, індивідуальних навчальних планів, навчально-методичних комплексів освітніх компонент, а також проводить опитування учасників освітнього процесу з метою виявлення їх зауважень та побажань щодо якості цієї освітньо-наукової програми.

8.8. За результатами своєї діяльності робоча група складає протокол проведення внутрішнього аудиту, в якому зазначає виявлені недоліки, сильні та слабкі сторони цієї освітньо-наукової програми та шляхи її вдосконалення. Оригінал протоколу з підписом голови робочої групи зберігається в Секторі аспірантури та докторантури. Копії протоколу в паперовому або електронному вигляді надаються ученому секретарю ІЕМС НАН України та НТПР.

8.9. НТПР на своєму засіданні, на яке запрошується голова робочої групи, що проводила внутрішній аудит, проводить обговорення результатів внутрішнього аудиту та формує рекомендації щодо підвищення якості освіти за цією освітньо-науковою програмою та/або її подальшого розвитку. Висновок НТПР надається Вченій раді та заступнику директора з наукової роботи ІЕМС НАН України.

8.10. На підставі висновку НТПР Вчена рада та адміністрація ІЕМС НАН України приймає рішення щодо проведення заходів з підвищення якості освіти за відповідною освітньо-науковою програмою та/або її подальшого розвитку.

Учений секретар
д-р техн. наук

Сергій УГРИМОВ